

با سقوط نرخ باروری کشور به ۱.۷

به گزارش خبرنگار اجتماعی **خبرگزاری تسنیم**؛ دکتر صالح قاسمی امروز در نشست «همایش حکمرانی 1408» با موضوع بحران جمعیت، در اتحادیه دفتر تحکیم وحدت اظهار کرد: یکی از اتفاقاتی رایج در کشور ما این است که همه ابعاد مسئله به درستی دیده نمی‌شود؛ بالاخره موضوع جمعیت یک مسئله است و ما در وهله اول باید این صحنه را کامل برای خودمان ترسیم کنیم.

وی افزود: به‌تعبیر برخی از استراتژیست‌های غربی، ما باید "بیگ پیچر" مسئله را جلوی خودمان قرار می‌دادیم تا ببینیم مسئله از کجا شروع شده است، عوامل ایجاد این چالش چیست، دامنه این پیامدها به کجا رسید، در آینده چه اتفاقاتی را رقم خواهد زد و حالا چه راهکارهایی را پیش‌رو داریم.

قاسمی درباره تغییر رفتار جامعه در حوزه باروری بیان کرد: این مورد، جلوتر از سیاست‌گذاری‌ها بوده است یعنی مقطعی که سیاست‌مداران فکر می‌کردند که باید برای کنترل جمعیت سیاست بگذاریم، ما قبل از آن کاهش نرخ باروری را شروع کرده بودیم؛ حالا این که علت‌های آن چیست، باید بررسی شود.

وی افزود: این که نهادهای بین‌المللی چه ایفای نقشی کردند، پروپاگاندا کردند، طراحی کردند، این‌ها همه در غلغل می‌گنجد و نکته بسیار مهم، اعطای جایزه‌های جمعیت است به برخی در کشور و خیلی از اتفاقات دیگر که مفصل است.

قاسمی درباره سالمندی جمعیت تصریح کرد: در حوزه سالمندی، دامنه‌های این حجم از سالخوردگی جمعیت کشور آن‌قدر گسترده است که متأسفانه بعضی‌ها، در مسئله اقتصادی آن گیر کردند که مثلاً بیمه چه می‌شود؛ این‌ها دامنه‌های اجتماعی و حشمتانکی دارند؛ این‌ها دامنه‌های فردی هولناکی دارند که خیلی کمتر به آن پرداخته شده است.

وی با بیان این که مسئله جمعیت مولتی فاکتوریال است و متغیرهای آن خیلی زیادند، گفت: از این که "چرا جوان تمایلش به ازدواج کم است؟ مشکلاتش برای ازدواج چیست؟"، بله، بخشی از آن اقتصاد است اما همه آن اقتصاد نیست؛ "بعد از این که زوجه ازدواج می‌کنند، چرا تمایل دارند فرزندآوری را به تأخیر بیندازند؟ چرا بین فرزندان فاصله می‌اندازند؟ چرا به این باور رسیده‌اند که خانواده تک‌فرزندی، یک خانواده است؟ چرا نابآوری زیاد است؟ چرا سقط این شکلی می‌شود؟"، این همان "بیگ پیچر" است.

وی اضافه کرد: یک اتفاق دیگری که باید بیفتد این است که بررسی شود "سهم هریک از این غلغل چقدر است؟ آیا ازدواج سهم اثرش در حل مسئله جمعیت به اندازه سقط جنین است؟ آیا سهم اثر سقط جنین به اندازه نابآوری است؟"، باید ببینیم کدام عامل، چه تأثیری دارد تا همان اندازه بتوانیم برای آن‌ها هم به‌ملاحظ وقت، با توجه به محدودیت زمانی که داریم، و هم با توجه به منابع موجود سرمایه‌گذاری کنیم و کار انجام دهیم.

قاسمی در خصوص لزوم داشتن یک برنامه راهبردی تصریح کرد: به‌صراحت می‌گویم که چنین چیزی در حوزه جمعیت در کشورمان نداریم!

وی یادآور شد: حتماً یک متغیرهایی زودبازده‌تر هستند، حتماً متغیرهایی اثرات بیشتری دارند؛ این‌ها را باید ببینیم تا بتوانیم در سطح حکمرانی به یک الگوی درست برسیم.

این پژوهشگر حوزه جمعیت درباره پیورسازی آمارها اظهار کرد: ما باید آمارهای خود را پیور کنیم؛ نمی‌خواهم بگویم آمارسازی کنیم؛ ما باید حرف متفن بنزیم اما از گفتن برخی از حرف‌های جدی هم نباید هراس داشته باشیم؛ برای مثال در همین موضوع سقط، من به‌نظرم 250 هزار تا 350 هزار یا 400 هزار سقط، اگرچه فاصله‌اش زیاد است اما فرقی نمی‌کند، 250 هزار سقط هم هولناک است.

وی درباره آمارهای منتشرشده پیرامون نرخ رشد جمعیت بیان کرد: من اخیراً در مورد نرخ رشد جمعیت 0.6 درصد را اعلام کردم و برخی دوستان ایراد گرفتند؛ من با رئیس نیت احوال و فردی که دارد این کار را انجام می‌دهد، ارتباط دارم که می‌گوید "ما حدوداً 400 هزار مرگ‌ومیر سالانه داشتیم"، موالید هم که 1 میلیون و 100 هزار در سال 99 بود، حدود 70 هزار تا کرونا به این آمار، اضافه کرده است؛ این‌ها همه منتشر شده است اما یک دلیل داشت که جلوی انتشار این را گرفتند! من متوجه شدم شورای عالی امنیت ملی جلوی آن را گرفته است؛ دلیل این بود که بین 85 تا 100 هزار مرگ اضافه ثبت شده بود؛ این‌ها همان‌هایی هستند که با کرونا گرفتند و از دنیا رفتند اما کرونای آن‌ها با تست مثبت نبوده است که در سامانه‌ها ثبت شود یا بیماری‌های دیگری داشتند که به‌خاطر کرونا، ترسیدند که پیگیری کنند.

وی افزود: ما وقتی این آمار را می‌بینیم و مرگ‌ومیر را از موالید کم می‌کنیم، می‌بینیم که نرخ باروری زیر 0.7 درصد است؛ ما از پیور شدن آمارهایمان، اگرچه ممکن است بخشی از آن، اطلاعات شفاهی باشد، نباید هراس داشته باشیم.

قاسمی درباره اهمیت نحوه انتقال پیام در رسانه اظهار کرد: بنده در ستاد جمعیت پایدار ملی عضو هستم؛ ما آن‌جا چند جلسه‌ای، تمام تلاش‌مان این بود که به یک حقیقت جمعی و فهم مشترک برسیم و آن این که اگر در جلسه مدیریتی نشستیم و حرف‌هایی را می‌توانیم بنزیم اما در رسانه، خیلی از این حرف‌های مدیریتی به صدخودش تبدیل می‌شود!

وی ابراز کرد: اتفاقاً رسانه‌های مخالف و معاند خیلی از این‌ها را دست گرفته‌اند! مسئله اول این است که "انگاره اصلی که ذهن فرد را درگیر کرده، چیست؟"، وقتی که شما به یک مادر بگویید که فرزند زندگی او را به جالش می‌کنند، تسلیم می‌شود و هیچ مقاومتی ندارد؛ ولی وقتی به او بگویید در سال آینده در منطقه‌ای قرار می‌گیریم که تمام کشورهای اطرافمان، کشورهای جوان با نرخ رشد مثبت و میانگین سنی قابل قبول هستند و ما یک کشور سالخورده با نرخ رشد احتمالاً منفی هستیم، فرد می‌گوید "به من چه ربطی دارد؟ این مسئله من نیست!"

وی در مورد تفاوت انگاره‌های ذهنی افراد در حوزه جمعیت تأکید کرد: انگاره‌های ذهنی یک فرد 19 تا 24 ساله مجرد با یک فرد 40ساله مجرد، خیلی فرق دارد؛ پس ما باید زاویه ورودمان را ناظر به مخاطب طراحی کنیم.

قاسمی در خصوص نقش رسانه تصریح کرد: نقش رسانه این است که اول، مسئله را تبیین کند، متنها هوشمندانه و ناظر به مخاطبش، دوم، چون رسانه کمی از مردم فاصله گرفته است، باید زبان گویای مردم شود؛ مثلاً باید بگوییم که "در همه جای دنیا از خانواده حمایت می‌کنند؛ چرا کسی در مملکت ما از خانواده دفاع نمی‌کند؟".

وی اضافه کرد: اگر تا به حال یک سند بالادستی به‌نام سیاست‌های کلی جمعیت داشتیم که قانون برای آن نداشتیم، در زمان حاضر این سند در حال تبدیل شدن به قانون است (طرح جوانی جمعیت و حمایت از خانواده)، البته ما باید ساکت باشیم چون مخالفان ما کارهای ژورنالیستی و پوپولیستی را بلدند؛ مثلاً در همین موضوع سقط و غربالگری می‌گویند "شما می‌دانید که مادری که یک یا دو بچه سندروم داوود دارد، چه زندگی‌ای دارد؟"، این حرف تمام حرف‌های علمی شما را می‌شوید و می‌برد؛ در این‌صورت کسی به حرف‌های علمی و دقیق شما گوش نمی‌دهد؛ لذا است که عرض می‌کنم رسانه باید برای تبیین آن، ورود کند و در مطالبه‌گری هم باید زبان گویای مردم باشد.

وی خاطرنشان کرد: مردم مطالباتی دارند، چه مجردها و چه متأهلین، چه خانواده‌هایی که دوست دارند فرزنددار شوند اما نمی‌توانند و چه راه‌اندازی پرسش‌هایی که خیلی می‌تواند به گفتمان‌سازی و تقویت گفتمان کمک کند، فکر می‌کنم این دو کار اصلی در رسانه بتواند اتفاق بیفتد.

قاسمی در خصوص برنامه‌های رسانه ملی تصریح کرد: من در یک جلسه مدیریتی در رسانه ملی یکی حرفی را زدم که خیلی‌ها دست گرفتند، گفتم "شما مدیران این‌جا تصمیمی می‌گیرید و تهیه‌کنندگان در دفترهایشان همان کاری را می‌کنند که خودشان می‌خواهند و شما اصلاً تأثیری روی آنتن ندارید، شما فقط کن‌داکتور می‌بندید!"

فاسمی در خصوص کنداکتورهای پیشنهادی برای پیام‌های بازرگانی تصریح کرد: رئیس سازمان پاراف می‌کند اما رئیس اداره بازرگانی گوش نمی‌دهد؛ من از هفته پیش در حال کشیدن پای سازمان بازرسی کشور به این موضوع هستم.

این پژوهشگر حوزه جمعیت اظهار کرد: به لطف تلاش دوستان، اتفاقات خوبی در حال افتادن است و من فکر می‌کنم که در طلیعه دولت جدیدی که هستیم باید امیدوار باشیم؛ به این جهت که ما تا به حال سند بالادستی داشتیم و قانون نداشتیم و به زودی قانون پیدا می‌کنیم.

وی ابراز کرد: برنامه ششم توسعه در حال تمام شدن است و در جریان هستیم که برنامه توسعه هفتم با رویکرد جمعیتی در حال نوشتن است.

فاسمی درباره انتخابات پیش‌رو گفت: من کاری ندارم که دولت از چه گفتمانی است اما فکر می‌کنم این مطالبات و گفتمانی که در جامعه دارد اتفاق می‌افتد، حتماً در دولت آینده و نظام برنامه‌سازی و برنامه‌ریزی آن تأثیر خواهد گذاشت، این‌ها مطالبات حضرت آقا هم بوده و هست.

وی تصریح کرد: تمام تلاش ما این است که حداکثر سود جمعیتی را در پنجره جمعیتی خود ببریم چون دارد از دست می‌رود و با این اتفاقات اخیر، احتمالاً این پنجره تنگ‌تر هم می‌شود.

فاسمی تأکید کرد: ما باید پیامدهای سالخوردگی جمعیت را کم کنیم؛ این جمعیت وجود دارد؛ قرار نیست سالمندان یک‌دفعه به وجود بیایند، همین الان هم وجود دارند، لذا باید سعی کنیم این پیامدها را کاهش دهیم؛ هم با اضافه شدن موالید و هم با اینکه کشور یک سیاستی داشته باشد که سالمندان را بتواند فعال نگه‌دارد.

وی در خصوص سند سالمندی فعال اظهار کرد: در خیلی از کشورها، سند سالمندی وجود دارد؛ در ایران هم یک دست‌نوشته‌ای در دبیرخانه شورای ملی سالمندان وجود دارد اما آن چیز جامعی که باید، نیست؛ کسی که الفبای مسائل جمعیت را بشناسد، می‌فهمد که وقتی شما از نرخ باروری بالای 6 آمدی به نرخ 1.7 تا 1.8 فرزیدی، برگشتن به آن اعداد چه نظری، چه عملی، چه تجربی و عینی، یک چیز فریب به محال است.

فاسمی متذکر شد: اگر بتوانیم به نرخ 2، 2.2 یا 2.5 برسیم خیلی شاهکار کردیم؛ دهه شصت تکرار نخواهد شد؛ ما باید فقط پیامدهای خود را کاهش دهیم.

نویسنده : مهرداد کلاته، تاریخ ارسال : سه شنبه 28 اردیبهشت 1400 ساعت 9:33 قبل از ظهر